

Ócska-sztorik

Hogyan teremtettek szubkultúrát a '90-es évek fiataljai a külföldi használt ruhából?

A 2000-es évek legelején járunk. A fiatalokat célzó külföldi divatmárkák még nem törtek be a romániai piacra. Néhány fantáziátlan konfekcióüzlet nyújt választékot az öltözködéshez. De a Music Televisionon nevelkedett generáció már keresi az alternatívát, és egy teljesen valószínűtlen helyen, a külföldi használt ruhák közt találja meg saját, lázadó stílusát. Lázadás a konformizmus ellen. Lázadás a pénz hatalma ellen. Így történik meg, hogy a szerényebb anyagi lehetőségű fiatalok – akik kényszerűségből mozognak otthonosan az ócskapiacra – válnak a divat diktálói, és őket követve a tehetősebbek is csakhamar róni kezdi az ócskasorokat a legmenőbb rap és hip-hop klipekben látott bő ruhák, fullcapek (sapkafajta) és kosárlabdás felsők után kutatva, melyeket a hagyományos üzletekben nem lehet kapni. Nagyváradon a mozgalmat a magyar középiskolások indítják el, de a román fiatalok is hamar felzárkóznak, mert mindenkit egyesít az új szubkultúrák iránti rajongás. Ezért az ezredforduló tájékán egy szűk évtizedig a helyi ócskapiac a fiatalok hétfégi gyülekezőhelyévé válik.

Az új trend gyökerei azonban távolabbra nyúlnak a zenei videók világánál. Elérnek egészen a rendszerváltás időszakáig, amikor hosszú sorokban érkeztek az országba a külföldi segélye-

ket szállító teherautók. Ezeken a nyugatról kapott használtruha-szállítmányokon érlelődött a majdani „ócskás” generáció, és ekkor alakult ki az azóta is fennmaradt turkálójajlam. De hogy válhatott a szerényebb háttérű, kreatív fiatalok stílusa olyan trenddé, amit a gazdagok is követni kezdtek? Erről beszélgettünk két, a '90-es években felnőtt nagyváradi fiatalal, **Kis Ritával** és **Balázs Patrikkal**, akik a jelenség meghatározó alakjai voltak az Ady Endre Líceumban.

„Édesanyám tanítónő volt Bihar-püspökiben, édesapám pedig esztergályos, de annak ellenére, hogy mindketten keményen dolgoztak, az új ruhák vásárlása háttérbe szorult. Ezért óvodás koromban gyakran azokból a külföldi segélyekből öltöztettek, amik hatalmas zsákokban érkeztek Németországból és más nyugti országokból” – meséli a jelenleg Londonban élő Rita.

Jókor, jó helyen

„Nemcsak az iskola kapott segélycsomagokat, ahol édesanyám dolgozott, hanem a templomi közösség is Érkeserűben, ahol a nagyszüleim éltek, és én mindig jó időben voltam jó helyen. Ezért kiskoromtól kezdve nagyon szép külföldi ruháim voltak, amilyenek másnak nem” – teszi hozzá Rita, aki a színművészeti egyetem el-

végzése után az Egyesült Királyságba vándorolt, ahol előbb a pénzügyi, majd a divatszakmában dolgozott, jelenleg pedig az UNICEF adománytervezési menedzsere. Gyökereit azonban sosem feledi, hiszen személyiségformálódásának meghatározó tényezői voltak a rendszerváltás utáni Nagyváradon szerzett korai tapasztalatok.

„Óvodásként persze fel sem tűnt nekem, hogy az én ruháim nem boltból lettek véve, mint a többi gyereké. Inkább izgalmas játékként éltem meg, hogy a hatalmas zsákokból kikutathattam magamnak a kincset érő darabokat. A szüleim úgy tálalták az egészséget, hogy nagyon különlegesnek éreztem magam ettől. Csak évekkel később fogtam fel, hogy ez milyen funkciót töltött be a családi költségvetésben” – emlékezik vissza.

Stílus, amit nem lehetett üzletben megvenni

Kicsit később, a '90-es évek vége felé Nagyváradon is egyre szélesebb körben elterjedt a kábeltelevízió és vele együtt olyan zenei csatornák, mint az amerikai MTV vagy a VH1 – a popkultúra közvetítői, amelyek révén a fiatalok már nemcsak hallották az aktuális slágereket, hanem a videoklipen láthatták is a kapcsolódó divatot, ami éles kontrasztban állt a hazai zenészek öltözködésével. A nyugati márkaboltok ugyanis még nem voltak jelen a romániai piacon, és ez a belföldi előadók stílusát is nagyban meghatározta.

Váradon például a Körös áruház, a Fő utca és a Zöldfa utca néhány méregdrága, de teljesen névtelen márkájú divatáruüzlete jelentette az etalont az öltözködésben. Szorosan utánuk kö-

Kis Rita

vetkezett a nagypiac, ahol az árusok török és egyéb balkáni országok fantáziátlan szabású konfekciótermékeit árulták.

„Abban az időben a román videoklipekben gyakorlatilag piaci ruhákba öltöztek az előadók. Ez azt jelentette, hogy bármikor el tudtál menni a nagypiacra, és egy az egyben meg tudtad vásárolni azt a felsőt vagy nadrágot, amiben Delia Matache énekelt a *Vino la mine* című sláger videoklipjében, mert ő maga is a töröktől öltözött. Ezzel szemben ha az MTV-n megnéztél egy Britney Spears- vagy egy Mariah Carey-klipet, teljesen más stílussal találkoztál, ahogy a rap-videókban is. Akkor jött divatba a lezserebb öltözködés – a bő cuccok és a buggyos nadrágok. A fiúk olyan kosaras felsőkben nyomultak, amelyeneket, ha volt pénzed, akkor se tudtál megvásárolni divatáruüzletekben, mivel nem lehetett kapni. Az egyetlen hely, ahol beszerezhetted, az ócskapiac volt” – meséli Rita.

„Az én anyagi körülményeim nem tették lehetővé, hogy felvegyem a versenyt azokkal az iskolatársaimmal, akik a Körös áruházból öltözködtek. Ezért megalkottam a saját stílusomat, amit egyikük sem tudott leutánozni vagy rekreálni, mert egyedi darabokba öltöttem, amik nem voltak kaphatók az üzletekben” – teszi hozzá. Gyakran sajátkezűleg alakította át vagy javította ki az ócskapiacra lelt holmikat. Mi több, hamarosan viszonteladásba kezdett, miután észrevette, hogy tehetősebb iskolatársai szívesen megvásárolják azokat a darabokat, amiktől hajlandó volt megválni. „Onnantól kezdve rendszeresen jártam az ócskapiacra, és azokat a holmikat is megvettem, amik rám nem voltak jók. Céltudatosan kerestem az eladható darabokat, majd bevittem őket az iskolába, ahol hamar elkapták. Elegendő zsebpénzt csináltam vele ahhoz, hogy fedezni tudjam a heti két csomag cigarettát – mert akkor már dohányoztam” – jegyzi meg.

Ami kincznek számított

A fiatalok körében slágernek számító Fubu és Fishbone márkákat például kizárólag az ócskapiacra lehetett beszerezni, ahogy eredeti Adidas vagy Puma cipőket is, mert egyébként az akkori boltokban csak az utánzataik voltak elérhetőek. Ugyancsak jó fogásnak számítottak a Punkyfish és Von Dutch ruhák, a Baby Phat sapkák vagy az Apple Bottom farmerek, amelyeket az amerikai rapper, Flo Rida is megénekelte kultikusá vált *Low* című számában, a román piacon viszont ezek teljesen ismeretlenek voltak. Aki szerencsés volt, néha Louis Vuitton, Versace vagy Gucci termékekre is bukkanhatott a

Balázs Patrik

rongyhalmok között. Az ócskapiaci eladók gyakran nem is ismerték a fiatalok által „vadászott” márkákat, így fillérékért adták oda a kincset érő darabokat – persze csak akkor, ha a vásárlónak megvolt a megfelelő attitűdje.

Vásárlási stratégiák

„Korán kellett kimenned a piacra ahhoz, hogy kifogd a jó árut, és olyan arkifejézésel kellett sétálnod a sorok között, mintha magasról tennél az egészre, és csak kényszerből lennél ott. Ha találtál egy értékes darabot, akkor nem azt az egyet vitted az eladóhoz, hanem még mellégyűrtél két másik ruhát is, és a csomót egyben adtad oda, hogy megmondja, mennyit kér az egészért. Így könnyebb volt alkudni. Néha ahhoz is elég bátornak kellett lenned, hogy visszadobd a ruhát és elsétálj. Ha szerencséd volt, utánadszóltak és tovább folytathatt az alkudozás. Az is sokat nyomott a latban, hogy kivel mentél

vásárolni. Egy beavatatlan személy tönkretelhetette az üzletet. Volt például egy barátnőm, aki – ha talált valami jót – örömeiben felkiáltott, és csillogó szemmel kezdte mutogatni a darabot. Egy ilyen jelenet után már lehetetlen volt alkudni, az eladó nem engedett az árból, sőt többet elkért érte, mint amennyit eredetileg akart. Viszont ha pókerarcod volt, nagyon jó fogásokat csinálhattál. Emlékszem, egyszer a kezembe vettem egy Fishbone felsőt, egy Reebok táskát és egy Adidas Superstar cipőt, és a háromért összesen fizettem százezer régi lejt, ami ma 10 lejnek felel meg” – idézi fel Rita.

„Egy klasszikus ócskázós nap úgy nézett ki, hogy az előző esti buli után hajnali 4-kor vagy 5-kor értünk haza a Lords-ból, az Escape-ből vagy más klubból, és gyakran már le se feküdtünk, hogy ne legyen olyan nehéz reggel felkelni és elindulni a piacra, ahová csapatokba verődve mentünk. Miután elintéztük a vásárlást, összevetettük, hogy ki milyen kincset talált, majd hazasiettünk, mert alig vártuk, hogy felpróbáljuk az új szerzeményeket. Olyan 12 körül dőltünk ki a fáradtságtól, és sziesztáztunk, amíg a tévében ment a Formal” – meséli.

Rapperek vs. rockerek

Az ócskapiacot persze nemcsak lányok rótták, hanem bandákba verődve azok a fiúk is, akik a korabeli rap-videók stílusát követték.

„A haverokkal mindig úgy indultunk el az ócskára, hogy Adidas Superstart fogunk venni, mert akkoriban minden rapper olyan cipőt hordott a videoklipekben. 2Pac, Wu Tang Clan, Method Man, Redman – mi próbáltuk ezt a

vonulat követni. Kerestük a bő nadrágokat, bő felsőket meg az olyan deszkás cipőket, amikről akkoriban még Romániában nem igazán hallottak, mint például a Van's, a Dockers vagy az Etnies. Ezekről az árusok nem tudták, hogy mennyire értékesek, és nagyon olcsón adták. Ezenkívül nagyon kerestük még a Starter bő tréningnadrágjait és kapucnis felsőit, valamint az amerikai-focis- és kosárlabdás mezeket. A Limp Bizkit is nagy trendben volt, miattuk vásároltuk a fullcapeket és a piros, New York-emblémás baseballsapkákat” – emlékezik vissza Balázs Patrik, aki jelenleg is Nagyváradon él, és a 2000-es évek elején az irányzat egyik úttörője volt az Ady Endre Líceumban.

Mint rámutat, a fiatalság körében nem csupán ez az egyetlen stílusirányzat táplálkozott az ócskapiacra fellelhető kincsekből. Bár a rapper vonalat követők száma nagy volt, legalább ugyanakkora vagy még népesebb volt a rockerek társasága, amelyik a szakadt farmerek, szegecses dzsekik, szélestalpú bakancsok és rockerpólók után kutatott az ócskapiacra. A két banda nem keresztezte egymás útjait, hiszen nem is ugyanarra a „prédára” vadásztak, így jól megfértek egymás mellett. Különböző zenét hallgattak, de kapcsolatuk baráti volt.

A srác, aki maga varrta a ruháit

Bár minden rapstílust követő fiatal lezser, buggyos holmokban járt akkoriban, ha bő nadrágokról volt szó, senki nem vehette fel a versenyt az adys Balázs Patrikkal, aki fiú létére sajátkezűleg varrta és alakította át az ócskapiacról szerzett ruhadarabokat. Megegett, hogy három nadrágot varrt

össze egygé, így senki nem hordott nála bővebb holmikát.

„Azért kezdtem el varrni, mert soha nem találtunk a piacon annyira bő nadrágot, mint amelyet szerettünk volna. Először egy barátom nagymamája segített abban, hogy összevarrjon neki két nadrágból egyet. Ez úgy történt, hogy volt egy menő eredeti nadrág, amit hordani akart az ember, és mellé vett egy másik olcsó farmert 3-4 lejért, ami csak az anyagért kellett. Az olcsó farmer szarát aztán levágta és hosszában kibontotta, és az így kinyert anyagsávet toldotta be az értékesebb nadrágba. Később rájöttem, hogy ezt sajátkezűleg is megcsinálhatom, mivel volt otthon egy régi varrógépünk, ami még a nagymamámtól maradt meg. Gyerekkoromban mindig néztem, ahogy dolgozott vele. Néha tanítgattott is, így volt róla fogalmam, hogyan kellett használni, és úgy gondoltam, megpróbálom. Nem állítom, hogy a legtökéletesebben csináltam, de sikerült összevarrnom a nadrágjaimat úgy, ahogy akartam, és ahol nem ment gép-

pel, ott megvarrtam kézzel. Így tudtam olyan bő farmernadrágokat alkotni, ami nekünk tetszett. Mert akkor az volt a menő a mi szemünkben, hogy minél bővebb legyen a farmernadrág, minél nagyobb legyen a kapucnis felső, hozzá deszkás cipő, és akkor te voltál a legmenőbb” – gondol vissza ezekre az időkre.

Ilyen volt a régi ócskapiac

De milyen is volt a '90-es évek generációja által ismert ócskapiac, amely a Pece-parton, a jelenlegi Nagyvárad Aréna helyén állt? Bármilyen irányból közelítette meg az ember, kiadós sétára kellett felkészülnie. Személygépkocsival csak több háztömbnyi távolságban lehetett szabad parkolóhelyet találni. Ha pedig gyalog vagy villamossal ment az ember, akkor többnyire az Aradi úti rendőrség irányából kellett végigsétálnia a Vágóhid utcán. Ez bő húszpercnyi gyalogutat jelentett a tömegben, nyaranta rekkenő hőségben, tűző napon.

Gyakori látvány volt, hogy azok a kisnyugdíjasok, akik nem tudták

megengedni maguknak, hogy asztalt béreljenek a piacon, a Vágóhíd utca járdaszegélyére pakolták ki kevés portékájukat. Főként könyveket és régi kacatokat árultak így. Ez még nem a tényleges piac volt, de itt is érdekes dolgokra lehetett bukkanni.

„Az ilyen idős nénik gyakran hoztak ki volt szovjetuniós érméket vagy például kitüntetések, könyveket, bankjegyeket. Az öreguraknál régi autók márkajeleire és olyan háromszög alakú csapatzászlókra bukkanhattunk, amiket a focisták adtak egymásnak régen a futballmeccsek elején. Gyakran lehetett kapni eredeti McDonald's-os játéktárgyakat, amik valószínűleg az unokáktól maradtak az öregeknél” – emlékezik vissza Patrick.

Az utca végén egy kis hídon áthaladva ért az ember az ócskapiac tényleges bejáratához, ahol szimbolikus belépti díjat kellett fizetni. Persze ha egy fiatal inkább azt a kevés pénzt is vásárlásra akarta költeni, a bejáratot kikerülve viszonylag könnyen bemászhatott hátul, a betonkerítésen.

Már a bejáratnál az ember szeme elé tárult az ócskapiac sokszínű forgataga – jobb oldalon használt személygépkocsikat adtak-vettek, bal oldalon a gyermekek kedvenc helye, a kisállatpiac helyezkedett el, ahol mindenféle élőlényt kínáltak eladásra, a kutya- és macskakölyköktől kezdve a haszonállatokon át az egzotikusakig. A kisebbek számára ez a részleg jelentette az ócskapiacozás csúcspontját, hiszen minden állatot kézbe lehetett venni, meg lehetett simogatni.

A tinédzserek viszont a középső szektorra koncentráltak, ahol rendezett sorokban álltak a ruha-, cipő- és régiségstandok. Emellett voltak még

„zenés standok”, ahol kalózkazettákat és cd-eket vásárolhatott az ember. A bolhapiaci fertályon gyakorlatilag minden kapható volt a háztartási berendezésektől a gyermekjátékokon át a pillangókésekig.

A hangszórókból bömbölő román „curájzene” elmaradhatatlanul hozzátartozott az ócskapiaci hangulathoz, ahogy az antibébi-tablettákat árusító terebélyes cigányasszonyok is, akik – ha alkudni próbált velük az ember – csak azt válaszolták: „Ha nem tetszik az ár, köss göcsöt a micsodádra.” Az élelmiszerbódéknál a tejfölös lángos és a „mititei” (fasírtszerűség) fogyott minden mennyiségben. „Lehetett még venni jellegzetes rántott sajtrudacsok is, ami borzasztóan ízetlen volt, mégis mindenki nagy szeretettel ette, mert csak az ócskapiacra és a városnapokon lehetett kapni” – idézi fel Patrick.

Amit ki kellett állni a jó fogásért

Bár az idő távlatában az egész millió idillinek tűnhet, a valóságban nem mindig volt az. Az ócskapiac tulajdonképpen egy hatalmas, árnyék nélküli betonplacc volt, melynek üzemeltetője – az önkormányzat – a minimális komfortot sem biztosította. Így a vásárlóknak és az eladóknak egyaránt emberpróbáló körülményeket kellett kiállniuk. „Egy alkalommal általában négy-öt órát töltöttünk a piacon, de ez függött az időjárástól is. Ha esett az eső, az eladók letakarták az árut, és nehezebb volt válogatni. Ha pedig nagyon hideg volt, szintén elhúzódhatott a dolog, mert fagyott kézzel lassabban ment a turkálás a ruhahalmok között. Nyáron meg az volt a probléma, hogy

ha nem készültél sapkával, vagy nem voltál bekenve napvédő krémmel, akkor nagyon le tudtál égni, mivel sehol nem volt árnyék” – meséli Patrik.

Zsebtolvaj-bravúrok

A már korábban említett tolvajbandák is gátlástalanul garázdálkodtak abban az időszakban, ezért tanácsos volt, hogy az ember ne vigyen magával telefont, iratokat és egyéb értékeket a piacra. Az volt a legjobb, ha a pénzt sem pénztárcában tartotta, hanem csak simán a zsebében, valahol elől, a dzsekije alatt. Retikül vagy hátizsák szoba se jöhetett – azokban legfeljebb a vásárolt ruhákat tarthatta az ember, pénzt semmiképp, különben hamar megszabadították tőle. A zsebtolvajok észrevétlenül és elképesztő leleményességgel dolgoztak. Egy időszakban borotvapengével vágták ki a kabátzsebeket, táskákat. Ebben az volt a rossz, hogy az áldozat nemcsak a pénzt veszítette el, hanem az adott kabát vagy tás-

ka is megrongálódott. „Egy barátunk, Andris egyszer magával hozta a piacra a vadonatúj telefonját, amit előző héten kapott. Akkoriban keveseknek volt mobiltelefonja, ezért státusszimbólumnak számított. A telefont egy láncon hordta a nyakában, tépőzáras tokban. Mialatt pólókat válogattunk, valaki úgy lopta ki a nyakából, hogy a tok a helyén maradt – vagyis ki tudták nyitni a tépőzárát és kiemelték a telefont a tokból úgy, hogy ő, akinek a nyakában volt, az egészet nem vette észre. Csak sejtjük, hogy akkor történhetett, mikor a ruhakupac fölé hajolt, mert akkor a tok rálógott a ruhákra. De a mai napig nem értjük, hogyan csinálhatták” – meséli Balázs Patrik, aki maga is áldozatul esett már a zsebtolvajoknak. „Egyszer nekem is ellopták a farzsebemből a pénztárcámat. Az volt a szerencsém, hogy már a nap vége felé történt, így csak egy kisebb, körülbelül 15 lejnyi összeg maradt benne. Egyszer csak hátranyúltam és éreztem, hogy eltűnt. Az volt a legdurvább a dologban, hogy odajött hozzám egy öregember, és megkérdezte, hogy ha visszaszerzi a pénztárcámat, neki adom-e a pénzt, ami benne van. Persze hogy igent mondtam, mert benne voltak az irataim. Erre az öreg elment, és kis idő múlva visszajött a tárcámmal, én meg odaadtam a 15 lejt. A pénzemet tehát megszerezték, de nem maradt náluk lopott holmi, amivel rajtakapthatták őket. Jól kitalált rendszer volt. Összejártszottak.”

Egyébként az eladásra kínált portékák között is rengeteg olyan holmi volt annak idején az ócskapiacra, ami „a teherautóról esett le”. Sok suhanc árult például mobiltelefonokat úgy, hogy nem volt hozzá se töltő, se doboz.

Ugyanígy kaphatók voltak márkásabb pénztárcák és karórák, amik azért kerültek fillérekbe, mert hamar túl akartak adni rajtuk. „Így vettem egyszer egy eredeti Tissot karórárt 50 lejért, ami 300 euróba került a márkaboltban” – idézi fel Patrik.

Túl az öltözködésen

Az ehhez hasonló jó fogások jelentették ugyan az „ócskázás” célját, de volt valami, ami talán még az öltözködésnél is fontosabb volt ebben az egészben, mégpedig a közösség. Barátokkal, viccelődve eltöltött idő, a hajnali találkozástól kezdve – amikor a legkorábban érkezőre jutott a nemes feladat, hogy lakásról lakásra járva kiverje a nehezen kelő haverokat az ágyból – egészen a vásárlás utáni közös evésekig.

„Nagyon jó hangulatban telt az egész. Többen kimentünk, hülyéskedtünk, szórakoztunk. Akkoriban még nem volt olyan telefonunk, amivel fényképezni lehetett, ezért ha valaki talált egy érdekes ruhadarabot, felemelte és fűttenyentett, hogy a többiek nézzenek

oda. Gyakran átdobáltuk egymásnak a ruhákat az asztalok között. A válogatásnál gondoltunk a barátainkra is. Mindig a fejünkben volt a haverok mérete, ismertük a stílusukat, és ha valami megfelelőt találtunk, megvettük nekik, még akkor is, ha nem jöttek velünk a piacra. Jó szórakozás volt az egész” – meséli Patrik.

„Történt olyan is, hogy egyszerre többen vetettünk szemet ugyanarra a narancssárga rövidnadrágra, és hosszas veszekedés után sem tudtuk eldönteni, kié legyen. Végül elhatároztuk, hogy egyvalaki – aki történetesen én voltam – hazaviszi, de köteles lesz kölcsönadni a többieknek, amikor kéri. Így passzolgattuk éveig egymás között a nadrágot a barátokkal. Végül csak nálam kötött ki, és mind a mai napig megvan” – teszi hozzá.

Változó idők

„Annak idején azért kezdtem el ócskázni, mert ott egyedi cuccokat lehetett találni, amilyeneket nem láttál minden harmadik emberen, ha végigsétáltál az utcán. Ez volt az eredeti motiváci-

ónk. Végül divat lett belőle, amit sokan követni kezdtek. Az ócskán vásárolt márkás használt ruha sokszor jobb minőségű volt, mint az akkori boltokban kapható új ruhák, és a szemünkben ugyanolyan értéket képviselt” – magyarázza Patrik. Mint hozzát teszi, annak idején a fiatalok hosszú éveken át vigyáztak a kedvenc ruhadarabjaikra. Ha foltos lett, rávarrtak egy matricát, és még akkor is hordták, ha a sok mosástól picit már kifakult, mert története volt és kötődtek hozzá. „Manapság viszont már rengeteg márkabolt van, és az emberek kisebb vagyonokat adnak ki azért, hogy újonnan megvegyenek egy eredeti darabot, de ha véletlenül kiszakad vagy történik vele valami, akkor ahelyett, hogy kijavítanák, egyből kidobják és vesznek helyette másikat”.

Kis Rita hozzát teszi: „Mikor már volt pénzem, akkor is szívesebben vásároltam vintage darabokat, mert úgy éreztem, hogy több értéket kapok a pénzemért. A fiatalon kialakult vintage-szenvedélyem mindmáig megmaradt. Nem tudom, hogy mennyire volt ez tudatos lázadás akkoriban, de kifejezetten jól jött, hogy a legolcsóbb helyekről a legmenőbb ruhákat tudtam beszerezni. Az öltözködésem nem a család anyagi háttérét tükrözte, hanem egy egyedi stílus volt, amit a tehetősebb iskolatársaim is követtek. Persze az én esetemben nem ezen volt a hangsúly. Egyszerűen csak jól akartam érezni magamat a bőrömben, és ebben az ócskapiac egy nagyon fontos elem volt. Szerintem 2024-ben ez már nehezebben megvalósítható. El sem tudom képzelni, hogy ma egy szerényebb háttérű fiatal honnan tud a legutolsó divat szerint minőségi ruhákba öltözködni” – emeli ki Rita.

A történethez természetesen az is hozzát tartozik, hogy a 2000-es évek elején mások voltak a társadalmi normák. Bármennyire is újak voltak a trendek, az öltözködési kultúra gyökerei mégis mélyen visszanyúltak a rendszerváltás időszakára. Nem volt stigmatizálva, ha valaki megvarrt vagy foltozott ruhákban járt. A konzumerizmus még nem tombolt úgy, mint manapság, így ha az ember kedvenc dzsekije elszakadt, teljesen természetes volt, hogy megvarratja, a kijavított ruha mit sem veszített státusából. Nem az volt az azonnali válasz mindenre, hogy kidobják és vesznek helyette újat. Erénynek számított, ha valaki hosszú évekig gondosan vigyázott egy kedves ruhadarabjára. Az érzékelt elavulás sem öltött még olyan mértékeket, mint manapság, így a divat nem évente, hanem jóval lassabban, öt-tízévente változott. Egy jobb minőségű ruhadarabot több generáció is végighordott – nagytestvér a kistestvérnek, idősebb barát a fiatalabbnak adta át a kinőtt holmikat.

Kis Rita hozzáfűzi: „Mára a vintage teljesen önálló iparágga nőtte ki magát. Vannak applikációk és online vállalkozások, amelyek kifejezetten erre épülnek, és komoly pénzt kérnek a tíz-húszéves, kiváló minőségű ruhákért. Fenntarthatóság szempontjából is mindinkább erre kell haladnia a világnak, mert a fast fashion és a mai divatcégek tömeggyártott termékei gyakran végzik a személerakókban. Olyan ruhákat kellene hordanunk, amelyek divattól és évszaktól függetlenül időtállóak. Jó lenne, ha az emberek nem azt keresnék, hogy divatosak legyenek, hanem hogy stílusuk legyen.”

Szombati-Gille Tamás